

Утвърдил:

Декан

Дата

СОФИЙСКИ УНИВЕРСИТЕТ "СВ. КЛИМЕНТ ОХРИДСКИ"

Факултет: **Философски**

Специалност: (код и наименование)

Ф	Ф	С	0	4	0	1	1	3
---	---	---	---	---	---	---	---	---

Социология

УЧЕБНА ПРОГРАМА

Дисциплина:

И	3	4	3
---	---	---	---

ПОЗНАВАТЕЛНИ ВЪЗМОЖНОСТИ НА СТАТИСТИЧЕСКИТЕ

ИНСТРУМЕНТИ ЗА УПРАВЛЕНСКИ ЦЕЛИ: ВТОРИЧЕН АНАЛИЗ НА ДАННИ

Преподавател: Доц. д-р Калоян Валентинов Харалампиев

Учебна заетост	Форма	Хорариум
	Семинарни упражнения	60
Обща аудиторна заетост		60
	Доклад/Презентация	30
	Курсов учебен проект	30
	Самостоятелна работа в библиотека или с ресурси	30
Обща извънаудиторна заетост		90
ОБЩА ЗАЕТОСТ		150
Кредити аудиторна заетост		2
Кредити извънаудиторна заетост		3
ОБЩО ЕКСТ		5

№	Формиране на оценката по дисциплината	% от оценката
1.	Участие в тематични дискусии в часовете	50%
2.	Изпит	50%

Критерии на оценяване

Крайната оценка се формира от два компонента – оценка на презентацията през семестъра и оценка на курсова работа. Презентацията и курсовата работа трябва да представляват вторичен анализ на конкретни индикатори от масива с данни, с който се работи.

Базовата оценка за презентацията е Отличен (6). Всяка грешка или пропуск води до намаляването на оценката с половин единица (0,5). Оценката на презентацията се получава по следния начин:

За оценка „Отличен“ (6)	0 грешки и 0 пропуска или 1 грешка и 0 пропуска или
-------------------------	--

	0 грешки и 1 пропуск
За оценка „Много добър“	2 грешки и 0 пропуска или 1 грешка и 1 пропуск или 0 грешки и 2 пропуска или 3 грешки и 0 пропуска или 2 грешки и 1 пропуск или 1 грешка и 2 пропуска или 0 грешки и 3 пропуска
За оценка „Добър“	4 грешки и 0 пропуска или 3 грешки и 1 пропуск или 2 грешки и 2 пропуска или 1 грешка и 3 пропуска или 0 грешки и 4 пропуска или 5 грешки и 0 пропуска или 4 грешки и 1 пропуск или 3 грешки и 2 пропуска или 2 грешки и 3 пропуска или 1 грешка и 4 пропуска или 0 грешки и 5 пропуска
За оценка „Среден“	6 грешки и 0 пропуска или 5 грешки и 1 пропуск или 4 грешки и 2 пропуска или 3 грешки и 3 пропуска или 2 грешки и 4 пропуска или 1 грешка и 5 пропуска или 0 грешки и 6 пропуска
<p>Базовата оценка за курсовата работа е Отличен (6). Всяка грешка или пропуск води до намаляването на оценката с половин единица (0,5). Оценката на курсовата работа се получава по следния начин:</p>	
За оценка „Отличен“	0 грешки и 0 пропуска или 1 грешка и 0 пропуска или

	0 грешки и 1 пропуск		
За оценка „Много добър“	2 грешки и 0 пропуска или 1 грешка и 1 пропуск или 0 грешки и 2 пропуска или 3 грешки и 0 пропуска или 2 грешки и 1 пропуск или 1 грешка и 2 пропуска или 0 грешки и 3 пропуска		
	За оценка „Добър“	4 грешки и 0 пропуска или 3 грешки и 1 пропуск или 2 грешки и 2 пропуска или 1 грешка и 3 пропуска или 0 грешки и 4 пропуска или 5 грешки и 0 пропуска или 4 грешки и 1 пропуск или 3 грешки и 2 пропуска или 2 грешки и 3 пропуска или 1 грешка и 4 пропуска или 0 грешки и 5 пропуска	
		За оценка „Среден“	6 грешки и 0 пропуска или 5 грешки и 1 пропуск или 4 грешки и 2 пропуска или 3 грешки и 3 пропуска или 2 грешки и 4 пропуска или 1 грешка и 5 пропуска или 0 грешки и 6 пропуска

Крайната оценката се получава като средна аритметична от двете оценки:

За оценка „Отличен“	$5,50 \leq \text{средна оценка} \leq 6,00$
За оценка „Много добър“	$4,50 \leq \text{средна оценка} < 5,50$
За оценка „Добър“	$3,50 \leq \text{средна оценка} < 4,50$
За оценка „Среден“	$3,00 \leq \text{средна оценка} < 3,50$

Анотация на учебната дисциплина:

Дейността на различни по своята специфика организации често е съпроводена от записването и съхраняването на данни от определен тип, независимо от това, че предметът на дейност на тези организации може да бъде най-разнообразен. Това, което ги обединява е, че създаваните бази от данни обслужват ежедневната дейност на съответната структура и събирането им се случва сякаш „от само себе си“, като най-често информацията, която се съхранява: 1) не е еднородна; 2) липсва стратегия за нейната обработка и анализ – процедури, които биха спомогнали дейността и биха увеличили качеството на резултатите на съответните структури, с една дума – подборът и механизмите на съхранение се извършват хаотично, без да отговарят на елементарни изисквания. Но тази информация така или иначе съществува и може при желание да се анализира и отвъд предварително дефинираните цели за събирането ѝ. Другият най-често срещан случай е информацията да съществува просто като архив, който единствено се актуализира и уголемява. (Харалампиев 2006).

Всъщност, основната идея на изследователската практика е върху конкретен масив от емпирични данни да се проиграт различни математически модели за обработка, за да се види как приложението на различни аналитични техники би дало съдържателно различни резултати.

Целта на избираемия курс по вторичен анализ на данни е в това студентите да свържат предмет и метод. Досега в курсовете по „Статистически методи в социологията“ и „Основи на SPSS“ те научават, че има много и разнообразни по своята същност и познавателен потенциал методи, които могат да се използват за решаването на различни познавателни проблеми, т.е. „един метод – много приложения“. Тук искаме да обърнем фокуса – „един проблем – много методи“. Целта е студентите да научат, че, първо, винаги има контекст на приложението на методите, второ, наличието на контекст води до избор на едни методи и до отхвърлянето на други, и трето, почти никога методите не се прилагат в техните идеални варианти, а почти винаги се налага да се правят модификации, обусловени, разбира се, от контекста.

Основният изследователски метод е вторичен статистически анализ на данни. Както бе посочено по-горе, всъщност зад общото наименование „статистически анализ“ имаме предвид употреба на целия пакет от аналитични величини и методи, които студентите така или иначе изучават, но в случая приложението им не само ще е подчинено на специфичен предметен интерес, но и на управленските последици, които биха произтичали от употребата на информацията. При това, характерът на информацията – предимно количествени характеристики – определя и използването на количествени методи – статистически методи, социален нетуърк анализ, теория на вероятностите.

И още нещо, предметът може да се променя, но необходимостта от вторичен анализ остава. Като пример могат да бъдат посочени и други курсове в учебния план на специалност „Социология“, които на практика се занимават с вторичен анализ. Това са, например, практиката „Изследване на оценяването във висшето и средното образование“ в бакалавърския курс и избираемият курс „Трудови пазари и социални неравенства“ в магистърската програма „Трудови пазари и развитие на човешките ресурси“. Изобщо, преподавателите, водещи практиката, имат богат опит именно в провеждането на вторични анализи, което дава увереност, че в дългосрочен план всяка година анализираният масив ще бъде различен.

Предварителни изисквания:

Успешно преминати курсове по „Статистически методи в социологията“ – първа и втора част и „Основи на SPSS“. В изследователската практика могат да участват до 25 студента от трети и четвърти курс, които се избират на базата на мотивационно писмо.

Очаквани резултати:

В резултат на активната работа в изследователската практика, след нейното приключване студентите ще могат:

- да предлагат варианти за различни гледни точки към изследвания предмет и съответно за аналитични инструменти за осветляване на тези гледни точки;
- да познават изискванията към данните на различните статистически методи и да могат да правят предварителна обработка на данните, така че да станат годни за приложението на един или друг

метод;

- да правят избор между различни статистически методи, обусловен от конкретния предмет на изследване и от разполагаемите данни;
- да прилагат коректно статистическите методи за анализ;
- да интерпретират получените резултати съобразно ограниченията на използвания статистически метод и на изходните данни;
- да предлагат варианти за управленски решения на базата на резултатите от анализа.

Учебно съдържание

№	Тема:	Хорарнум
1	Представяне и обсъждане на презентацията “Human Development Trend 2005” на Ханс Розлинг (www.gapminder.org)	4 часа
2	Представяне на софтуера Gapminder на Ханс Розлинг (www.gapminder.org) – разглеждане на възможностите на софтуера и на наличните бази данни	4 часа
3	Представяне на Google Motion Charts, развитие на софтуера Gapminder на Ханс Розлинг за работа със собствени бази данни	4 часа
4	Представяне на електронни бази данни на национални и международни публични институции: НСИ, Евростат, ООН, МОТ	4 часа
5	Представяне на електронни бази данни от международни сравнителни изследвания: ESS, EVS, ISSP, GGS	4 часа
6	Обсъждане на теми за презентации/курсови работи	4 часа
7	Презентации на студентите	36 часа

Конспект за изпит

Конспекта е идентичен със съдържанието на курса.

Библиография

Основна:

- Гоев, В. Статистическа обработка и анализ на информацията от социологически, маркетингови и политически изследвания с SPSS. Университетско издателство „Стопанство”, С, 1996
- Манов, А. Многомерни статистически методи със SPSS. Университетско издателство „Стопанство”, С, 2002
- Манов, А. Статистика със SPSS. Университетско издателство „Стопанство”, С, 2001
- Съйкова, И., А. Стойкова – Къналиева, С. Съйкова. Статистическо изследване на зависимости. Университетско издателство „Стопанство”, С, 2002
- Харалампиев, К. Въведение в основните статистически методи за анализ. „Балкани”, С, 2003
- Харалампиев, К. Въведение в основните статистически методи за анализ (второ преработено и допълнено издание). ИК „Балон”, С, 2012
- Харалампиев, К. Информацията – архив или ресурс. (Разглеждане на случаи.) В: Статистиката и предизвикателствата на информационното общество през XXI век. Университетско издателство на Икономически университет – Варна, 2006
- Харалампиев, К. Работа с данни в SPSS. Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, С, 2009
- Харалампиев, К. IBM SPSS – Статистически решения на приложни изследователски задачи. (Второ преработено и допълнено издание). ИК „Балон”, С, 2012
- Харалампиев, К. SPSS за напреднали. Университетско издателство „Св. Климент Охридски”, С, 2007
- Чипева, С. Статистически анализ на категорийни данни със SPSS. Университетско издателство „Стопанство”, С, 2005
- www.gapminder.org

Допълнителна:

- Бъчваров, А., К. Харалампиев, П. Русков. Изследване на аномалиите в месечната консумация на електричество в зависимост от температурата. XX юбилеен международен симпозиум „Управление на топлоенергийни обекти и системи”, Баня, 2012
- Димитров, Г. и кол. Проблеми на оценяването на студентите в специалност “Социология” при Софийски университет. Годишник на СУ “Св. Климент Охридски”, Философски факултет, книга „Социология”, том 95, 2004 (под печат)
- <http://www.su-sociology.hit.bg>
- Найденов, Г., К. Харалампиев, В. Проданов, П. Пачкова. Клъстерите на капитализма. Типология и динамика на капиталистическите икономики. Издателски комплекс – УНСС, С, 2012
- Пушкарова, И., Г. Петрунов, Г. Кирилов, К. Харалампиев. Рискови криминогенни и виктимогенни фактори при децата. Съюз на съдиите в България, С, 2010
- Стоилова, Р., К. Харалампиев. Джендър неравенства и роля на държавата. В: Благополучие и доверие: България в Европа? Сравнителен анализ на Европейското социално изследване (ESS) 2006/2009. Издателство „Изток-Запад”, С, 2010
- Харалампиев, К. Инвалидност, социални контакти, удовлетвореност. В: Благополучие и доверие: България в Европа? Сравнителен анализ на Европейското социално изследване (ESS) 2006/2009. Издателство „Изток-Запад”, С, 2010
- Харалампиев, К. Кандидатстудентска кампания 2002 година – различия в намеренията на жените и мъжете. Стратегии на образователната и научната политика, брой 1/2003
- Bachvarov, A., K. Haralampiev, P. Ruskov. Business Analytics for Household Electricity Consumptions. IV Международна научна конференция „Е-Управление”, Созопол, 2012
- Bachvarov, A., P. Ruskov, K. Haralampiev. Electricity End Users’ Consumption Patterns in Different West Bulgarian Locations. Международна научна конференция “UNITECH”, Габрово, 2012
- Efremova, E., I. Milosheva, K. Haralampiev, P. Ruskov. Junior Achievement Student Company Competitions Analysis. Научна конференция с международно участие „Авангардни научни инструменти в управлението”, Равда, 2011
- Haralampiev, K., E. Efremova, I. Milosheva, P. Ruskov. Application of Classification Trees for JA Entrepreneurship Competitions Analysis. Международна научна конференция “UNITECH”, Габрово, 2011
- Milosheva, I., E. Efremova, K. Haralampiev, P. Ruskov. Junior Achievement Entrepreneurship Student Companies Predictive Models Analysis. Юбилейна научна конференция „Перспективи и предизвикателства през обучението по бизнес администрация”, София, 2011
- Ruskov, P., K. Haralampiev, I. Milosheva, E. Efremova. Practical Educational Challenges with Business Analytics. Юбилейна научна конференция „Статистика, информационни технологии и комуникации”, София, 2011
- Stoilova, R., K. Haralampiev. Stratification in Bulgaria. Measuring the Impact of Origin, Age, Gender, and Ethnicity on Educational Attainment and Labour Market Placement. Годишник на СУ “Св. Климент Охридски”, Философски факултет, книга „Социология”, том 101, 2008, (под печат)

Дата: 16.02.2013

Съставил: доц. д-р Калоян Харалампиев